

Kumlingeslaget 2006

På samma ö och på samma plats skall Kumlingeslaget utspela sig än en gång.

Då för snart 200 år sedan var det på blodigt allvar med arga bönder, nu är det ivriga amatörskådespelare med tidsautentiska dräkter och repliker.

Pjäsförfattaren **Robert Liewendahl** framhåller att han på intet sätt vill förhålliga krig, utan tvärtom förhålliga freden.

– Det är ju fredens år i år på Åland och jag vill visa hur människorna på Kumlinge i början av 1800-talet kämpade emot kriget, de ville ha fred, säger han.

På Kumlinge bor 360 personer och 40 människor medverkar på något sätt i pjäsen som har premiär på fredag. Alla medverkande är förvisso inte kumlingebor, men de flesta har kumlingeanknytning. För ändamålet har en bland annat ett torp och autentisk dekor byggts upp.

Mänsklig förändring

Pjäsen utspelas på samma plats som originalslaget och Robert Liewendahl har låtit sig inspireras av miljön.

– Det är väldigt speciellt att skriva en pjäs som skall utspelas på samma ställe som historien utspelat sig. Jag börjar alltid med att noggrant forska i epoken jag skall skriva om: vad man åt, hur kläderna såg ut, först sedan börjar jag skriva och får förstås lämna bort mycket, det är ju inte meningen att pjäsen skall vara en historielektion, säger Robert Liewendahl, utbildad historielärare.

Historisk. Robert Liewendahl vill visa på den lilla människan genom den stora historien.

Arkivfoto: STEFAN ÖHBERG

Den ryska huvudstyrkan bosatte sig i Kumlinge prästgård värvintern 1808, men kumlingeborna, bönder och torpare drev dem därifrån med hjälp av påkar och stor frustration.

– Det finns mycket intressant i Ålands historia, och jag tycker om att belysa det genom pjäser. Vi människor har förändrats så lite genom historien och publiken kan känna igen sig idag trots kos-

tymerna. Det är inte själva slaget som är intressant, utan hur ryssarnas närvaro påverkade den lilla människan.

Robert Liewendahl ger som exempel änkan **Greta Klemetsdotter** som drev ett badhus och masserade kumlingebornas ryggar, men då ryssarna kom och ville ha massage vägrade hon.

– Man behöver inte förklara historien med stora gester, det räcker att se på den van-

liga människan, säger Robert Liewendahl.

KARIN ERLANDSSON
karin.erlandsson@nyan.aland.fi
tfn 528 451

Fotnot. "Kumlingeslaget 1808", ett historiskt skådespel i tre akter av Robert Liewendahl har premiär på fredag kl 19.00 på Prästgårdsbacken på Kumlinge. Pjäsen spelas också på lördag kl 13.15 och på söndag 16.00.

Greta Klemetsdotter (Ann-Christin Schåman) vägrar massera ryssarnas ryggar. Här med Nikolaj Vasilovij Vuitj (Jonas Danielsson).

En recension med ordet "rolig" 7 gånger

Ny Bok

Fred Forsell: *Texter att älska till*
Samlade krönikor.
PQR-kultur 2006

Fred Forsell är rolig. Eller hans texter är roliga och hans debutbok "Texter att älska till" innehåller mängder av roliga krönikor från Xit. Expressen och Nya Åland.

Att texterna är roliga är liksom bortom all diskussion, jag fnissade mig igenom hela boken och idkade högläsning för mitt sällskap halva kvällen. Så jag tänker inte påstå något annat än att boken är hur kul som helst, men jag tänker i min recension undersöka varför och hur texterna är roliga.

Den tidigaste krönikan publicerades i Expressen i januari 2002 och den senaste i Nya Åland i mars 2006. Det handlar om färiska krönikor alltså, och att PQR har samlat krönikorna i en bok är ett mycket bra och efterlängtat, initiativ.

Detaljer lyfter

För det första Fred Forsells val av ämnen både ovanliga och underhållande. Det är manligt köpbeende och möhippor och kubb, men det är inte ämnena i helhet som avhandlas, utan detaljer och fenomen inom rubrikens ramar.

Texterna är fyllda med detaljer, precis som de skall vara för att bli roliga: "I årtal hade vi [Ikea och Fred] ett perfekt förhållande. Jag köpte hyllor och stolar med trevliga namn, ritningarna fungerade perfekt och jag var en Man när jag utan problem monterade ihop Sture (databord) och Babord (skohylla) tillsammans med Josefin (flickvän)." Det är så mycket mer underhållande att skriva så än till exempel "jag monterade ihop möbler med min flickvän".

Krönikorna blir aldrig kletigt privata eller utelämnande, författaren känns aldrig påträngande utan det finns gott om plats för läsaren att placera sig i texterna. Författarens perspektiv är den inte längre helt unga mannen som skall anpassa sig till vuxenvärlden med bilköp och flytt. Det privata blir inte politiskt, men det allmänt uppfattade.

Mariehamnska

Fred Forsell språk är något jag länge funderat över. Han praktiserar något jag närmast skulle vilka kalla "mariehamnska", för det är på det sättet jag uppfattar den enda slang jag har hittat i Mariehamn. Språket är löst, ledigt och det låter som om texterna vore pratade, inte skrivna,

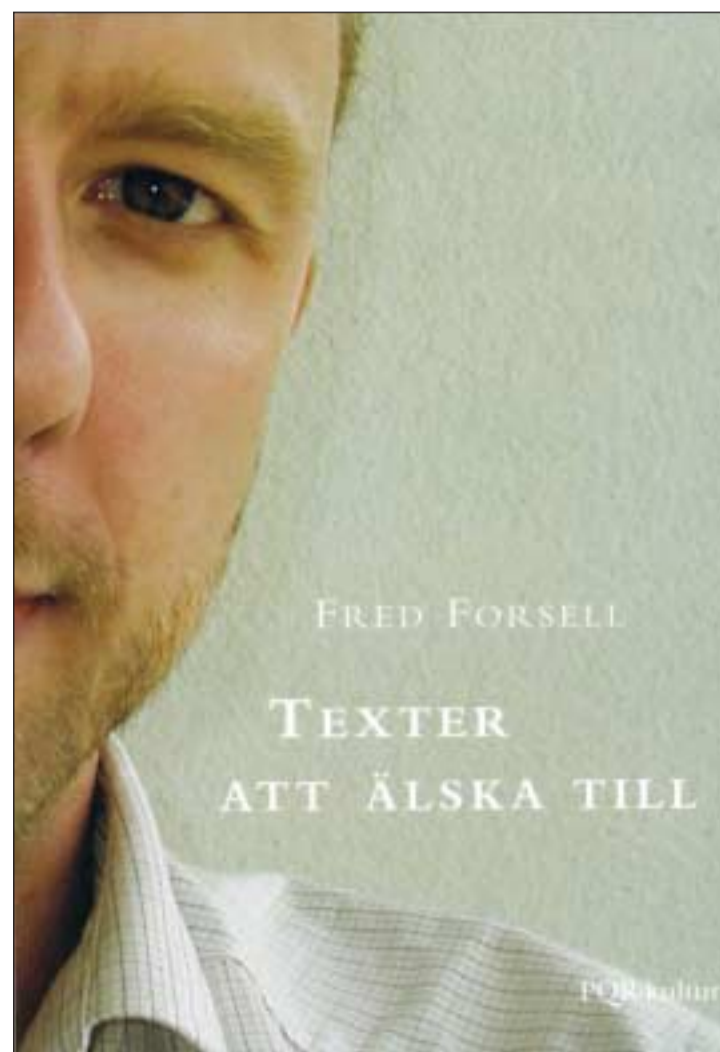
trots att de saknar talspråk.

Svordomar och grövre kraftuttryck kan ofta låta krystade i skriven text, men inte i mariehamnskan. Varje mening är stabilt balanserad och låter ändå slapp. Fascinerande fenomen, **Jonna Ekman** skriver likadant och en kompis pratar så. Det blir så roligt, alltihop, om man kan uttrycka sig så. "Jag måste fråga: Alla ni som blivit politiker, hur började det för er? 'Oh, den där ohyvlade gungbrädan utgör en risk för kommunens barnbakar. Nu är det jag som blir frisinnad i Saltvik' Eller? Hur gjorde ni?"

Slutligen slutet som ofta är knepiga i en krönika. Krönikörerna tenderar ta tillbaka allt de sagt och låta läsaren känna sig dum som gått på allt, eller också blir det något käckt i stil med "ja, det slutade ju lyckligt i alla fall!". Så inte Fred Forsell som för det mesta hanterar sina slut precis så bra att läsaren kan le medan han hämtar sitt te innan han intar nästa text.

Jag hade mycket höga förväntningar på en bok med Fred Forsells samlade krönikor. Det var bokstavligen roligt att inte bli besviken.

KARIN ERLANDSSON
karin.erlandsson@nyan.aland.fi
tfn 528 451

Inte Dressmanhaka. I en av sina krönikor avhandlar Fred Forsell fenomenet med de så kallade Dressmanhaka i närbild.

notiser

Ett äkta kubanskt salsaband

spelar på onsdag i Sjökvartret. Juan Kemell y La Barriada från Havanna är ett 11-mannaband, och bandet är vida känt internationellt och hör till toppskiktet inom genren. □

Åländska konstnären Kjell Ekström

ställer ut ett trettio-tal akvareller i Vaxholm i Sverige i sommar. Tisdagen den 18 juli hålls en vernissage mellan klockan 18 och 20 på Östrasalt JAG Acke museet där utställningen sedan kommer att pågå fram till den 12 augusti. □

Astra Nova nr 2/06

är nu ute i handeln med en liten fördröjning. Ledarsidan ägnas åt det faktum att chefredaktören efter ett halvt år på tidskriften blivit utbränd och de frågar sig om en tidskrift med kvinnoperspektiv samtidigt kan få vara en kvinnofälla som inte bara gör medarbetarna sjuka utan också har så knappa ekonomiska resurser att de flesta arbetar gratis eller för en ringa lön. "När var det den goda saken – i det här fallet att vara med och göra en feministisk tidskrift – blev en strävan efter det omöjliga?" frågar sig avgående redaktionssekreterare **Puck Sumelius**.

Förutom en stillsam önskan om prenumeranter innehåller Astra Nova 2/06 många texter om våld mot kvinnor, bokrecensioner och en intervju med **Jeanette Östman** som skrivit sin gradu om utbrändhet.

De som vill prenumerera på Astra Nova kan mejla prenumeration@astranova.fi. Eftersom Astra Nova ingår i Tidskriftscentralens sommarprojekt kan man också läsa tidningen på en mängd caféer i Svenskfinland, bland annat på Bagarstugan i Mariehamn och Café Lugn och ro i Eckerö. □

En version av Shakespeares

"First folio" i nästan perfekt skick har sålts för 2,8 miljoner pund, motsvarande 37 miljoner kronor vid en auktion på Sothebys i London, uppger BBC. Boken är den första samlade utgåvan av 36 av dramatikerens 37 kända skådespel.

Folion, som gavs ut sju år efter Shakespeares död 1616, säljs av ett bibliotek i London som hoppas att försäljningen ska rädda dess framtida existens. Det som är speciellt med det här exemplaret av boken är att den fortfarande är inbunden i original från 1600-talet och dessutom innehåller noteringar från en läsare från den tiden, vilket ger en intressant insyn i hur samtiden bedömde Shakespeare skriver TT-Spektra. □